პოეზიის დღე

7 მაისი 1921 წ. მწერალთა კავშირის საბჭო. თფილისი

პოეზიის დღე

საქართველოს მწერალთა კონფერენციამ 7 მაისი დაადგინა პოეზიის ტრადიციულ დღეთ. ეს მეორე 7 მაისია, რაც პოეზია თავის დღეს იხდის.

ეს დღე ძველი სტილით მიდის თეთრი გიორგის ნიშნის ქვეშ. საქართველო წარსულში და დღესაც იწოდება გიორგოთ. ანტიური გაგებით ეს ქვეყანა ოდესღაც მიწის მოქმედთა და ქართველმა ხალხმაც გიორგი იწამა, როგორც თავის მფარველი.

ამ შემთხვევაში ამ ანალოგიას აქვს ეროვნული გამართლება.

პოეზია საქართველოში იმ თავისებურ ერთად ერთი ამტკიცებდა საქართველოს ყოფნას, პოეზიას გამოუტანჯავს მისი მონობაც და თავსუფლებაც. ამიტომ არის, რომ არც ერთი სახელი საქართველოში არ ყოფილა ისე პოპულიარული, როგორც პოეტებს. საქართველოს შეეძლება მეორე სახელად რუსთაველი დაერქვას.

არ არის სხვა ქვეყანა, სადაც პოეზიას ისეთი ორგანიული კავშირი ჰქონდეს ერთან, როგორც საქართველოში. არ ყოფილა არც ერთი იდეა, რომელიც სულს უდგამდა ერს, რომ პოეზიაში არ მიეღოს გამართლება და გამტკიცება.

ასი წლის მონობის დროს, როცა ცარიზმი ანადგურებდა და შლიდა ეროვნულ სხეულს, ერთად ერთი პოეზია ცარჩა, რომელიც ეფრთოვანებდა ერს, ზრდიდა მის იდეალს და განამტკიცებდა მის უფლებებს.

ჩვენ შარშან ასე ვწერდით პირველ მეთაურში: საქართველოში პოლიტიკურ აღორძინებასთან დაიწყება ხელოვნების აღორძინებაც. ახალი საქართველო და ახალ საქართველოს სახელით მოშვენდი მებრძოლი პროლეტარიატი, რომელმაც თავის მაგარ ხერხემალით გამოიტანა საქართველოს თავისუფლება, შეჰქმნის ახალ პერიოდს ქართულ ხელოვნებაში და პოეზიაში. ჩვენ დროში, როცა ომები ანადგურებენ ქვეყნებს, როცა შოვინიზმი, როგორც სახრჩობელა ამართულია ყველა ერზე, პოეზია ერთად ერთი დაიწყარებს შეღლსა და მტრობას და შექმნის ახალ განათების ჭეშმარიტ ინტერნაციონალისას. ამ იმედით ჩვენ მივესალმებით ყველა ქვეყნების პოეტებს და ვფიქრობთ, რომ ეს იქნება საერთო ხმა და ყველგან ერთის გამოძახილს.

ამ ერთი წლის განმავლობაში ქვეყნისთვის არაფერი არ გამოცვლილა. ომები კიდევ ახალ რკალებში იხსნებიან და შოვინისტური ვაკხანალია იზრდება, და ეროვნიანებით სჭრიან სამყაროს, ამიტომ არასდროს არ ყოფილა მეტი საბაბი ამ ინტერნაციონალის განმტკიცების, როგორც დღეს და დღის რევოლუციონურ ლოზუნგათ ისევ რჩება: გამოუკიდებელი, ეროვნული შემოქმედებით შეკავშირა სულის ინტერნაციონალს.

ეს ქართული პოეზია ამ შემთხვევაში ბოლოდ გაიგრძელებს თავის ტრადიციებს ამ იდეის გამტკიცებისათვის.

ტიციან ტაბიძე

რევოლუცია და პოეზია

„რევოლუცია არ არის მარტო პოლიტიკური გადატეხა“. არ არის იგი არც მატერიალური ურთიერთობის გარდაქმნა მარტო. რევოლუცია უფრო მეტი რამ არის: იგი კოსმიური მოვლენაა ძირეულად.

საყაროს ვითარება ცვლილებაა შიგნით გამზადებული. ეს ცვლილება რკალებით მიდინარებს. გადასვლა ერთი რკალიდან მეორეში არის რევოლუციის აქტი. ყველა ციკლის გამართვა ამ მხრით რევოლუციის პროცესი არის.]

ვითარების რკალი არის კულტურის ეპოქა. ყოველს ეპოქას აქვს საკუთარი სახე. ეს არის მისი სტილი. მასვე აქვს საკუთარი მაჯის-ცემა. ეს არის მისი რიტმი. ნამდვილი ხელოვნება ამსახველია ამ რიტმის. აქ იქმის პირველში უტყუარი სტილი.

ხელოვნება ასე გაგებული არის ორგანული. მას აქვს საკუთარი შინაგანი ფორმა. ეს ფორმა სხეულია კულტურის ციკლის. როცა ციკლი ირღვევა, ირღვევა ეს შინაგანი ფორმაც. აქ არის ხელოვნების კრიზისი.

დღეანდელი ხანა სოციალური რევოლიუციის ხანებში მიდის. იწყება ახალი ციკლი კულტურის. ეპოქა ინდივიდის უთმობს ადგილს ეპოქას მასსებისას, დღეს მასსიური განცდა რიტმი თავთონ სიცოცხლის. ინდივიდს რჩება საკუთარი განუკვეთელობა და თუ გნებავთ განდეგილობაც, მაგრამ ყველი ეს ხდება მასსების გაშლის ფონზე.

ამის მიხედვით იცვლება თვითონ ესთეტიური აპერციპცია მსოფლიოსი. საგანნი და მოვლენანი დღეს ხელოვნითს მზერას სხვანაირათ ეჩვენებიან. იცვლება თანვე ტეხნიკაც ხელოვნით ჩამოსხმისა, მასალაც განსხეულების სხვარიგად ირჩევა. ევროპლანის ხანაში გაფრენის ფენომენი გადმოცემის რკინის შეგზნებით და არა ბუმბლიანი ფრთებით.

პოეზიაც ხელოვნების საერთო ბედს მიჰყვება. რიტმიული სიტყვა მათემატიური სისწორით უნდა გადმოსცემდეს კულტურული ციკლის რიტმს. დიდი მასსები, რევოლიუციის პროცესში ამოძრავებული, ჰქმნიან დღეს ამ რიტმს.

დღეს არაფერს ამბობს ლექსი „ბულბულით“ და „ვარდით“ ამეტყველებული. არც „სატრფო“ მისი ატრიბუტებით გვეუბნება რამეს. მთელი ძველი პოეტური ლექსიკონი ეხლა გამოუსადეგარია. საჭიროა ახალი გადმოცემა სამყაროსი. პოეზიამ უნდა მონახოს ახალი სიტყვა, სოციალური რევოლუცია ითხოვს პოეზიის რევოლუციას. დეტალები—გასაგებია ისედაც.

გრ. რობაქიძე

პროლეტარული ხელოვნება

ა. ბოგდანოვი ჟურნალში „პროლეტარული კულტურა“ № 1 არკვევს ხელოვნების ბუნებას და მიზნებს, განსაკუთრებით საინტერესოა ანალიზი პროლეტარულ ხელოვნებისა.

რუსეთის ოფიციალურ კრიტიკაში დამით უმეტეს საქართველოში ჯერ კიდევ გამაბონტონებული პრიმიტიული დაყოფა პოეზიის და ხელოვნების ორ ჯგუფად, ორ მიმართულებად; პირველია თითქოს ბურჟუაზიულ-არისტოკრატიული, რომელსაც სწამს მაღალი, სათუთი, მშვენიერების ხელოვნება ანუ „ხელოვნება ხელოვნებისთვის“, მეორეს კი ხელოვნება იარაღად მიაჩნია ცხოვრების სინამდვილის გადმოსაცემად, პროგრესის ტენდენციების მატარებლად, ბრძოლის ციცხლის გასაღვივებლად; ეს ე. წ. სამოქალაქო მოტივებია ხელოვნებაში, რომელიც მხატვრულად გადმოგვცემს ბრძოლას პოლიტიკურ და სოციალურ განთავისუფლებისათვის. ეს არის პოეზია მუშისა, პროლეტარული გაგება ხელოვნებისა.

ა. ბოგდანოვი სამართლიანად ებრძვის ამ სქოლასტიურ დაყოფას და კატეგორიულად სწყვეტს კითხვას: „ხელოვნება ხელოვნებისათვის“ და „სამოქალაქო მოტივები“—ორივე ეს მიმართულება არის ბურჟუაზიული და პროლეტარიატი ვერც ერთს ამათგანს ვერ მიიღებს. ეს აშკარად გახდება, ამბობს ბოგდანოვი, თუ ჩვენ ოდნავ გავითვალისწინებთ - რა ადგილი უჭირავს ხელოვნებას კაცობრიობის ისტორიაში?

ყოველს ეპოქაში ხელოვნება ცოცხალის სახეებით ორგანიზაციულად აკავშირებს კაცობრიობის ძალებს, იმისდა მიუხედავად, ისახავს ეს კაცობრიობა ამ დროს სამოქალაქო, თუ სხვა რაიმე მოტივებს, არ შეძლება მოახვიოთ თავზე ეს ხელოვნებას—ეს იქმნება მისი შემოქმედ, რომელიც მავნებელია და ზედმეტი მხატვრულობისათვის.

ყველაზე უფრო მწყობრი დაკავშირება (ორგანიზაცია) ცოცხალ სახეობათა, მხატვრისათვის შესაძლებელია მარტო მაშინ, როცა იგი ამას სჩადის თავისუფლად და ძალდაუტანებლად. მაგრამ უეცობა იქმნებოდა, რომ აგეიკრძალა ხელოვნებისათვის პოლიტიკურ და სოციალურ მოტივების წამოყენება: ხელოვნების შინაარსია მთელი ცხოვრება შეუზღუდველად და განუსაზღვრელად (ა. ბ. პრ. კულტ. № 1) პროლეტარიატი კლასობრივ მიზნებში იტევს სრულიად მთელ საკაცობრიო მიზნებს. ამიტომაა ეთიურადაც მისი ბრძოლა გასხივოსნებული. მან უნდა გარდაქმნას და მოაწყოს ახალს საფუძველზე არა მარტო თვისი ცხოვრება, როგორც კლასისა, არამედ მთელის კაცობრიობისა, ყველა ერების. ის ქვეყანა, რომელიც იქმნის ამ დიდ ბრძოლაში ყველასია, თავისუფალია და ამაშია სიდიადე პროლეტარიატს „კლასობრ. ბრძოლისა“—განსაზღვრულისაგან განუსაზღვრელისაკენ—ჯგუფურიდან უნივერსალურისაკენ—პროლეტარულიდან საკაცობრიოსაკენ. ამიტომ პროლეტარული ხელოვნება შეიძლება დღეს იყოს კლასობრივი, შეზღუდული, მაგრამ არსებითად იგი არ შეიძლება არ იყოს მარადიული, საკაცობრიო პრობლემების მატარებელი, კოსმიური.

პროლეტარულ ხელოვნების მიზანია ამ ხელოვნების განთავისუფლება სრულიად ყოველივე დროებითი და წარმავლის სამსახურისაგან.

და არავისთვის ისე ნათესაური და რეალური არ ყოფილა ლოზუნგი: ხელოვნების განთავისუფლება! როგორც ეს არის პროლეტარიატისათვის.

პარი

გიწოდებს, გიხმობს!

მოწოდებულხარ თაყვანისცემად პოეზიისა, რადგან ზიარ ხარ მისის ბუნებისა: შენს არსებაშიც განსახებულა სიმშვენიერე დაუსაბამო; შენშიც ცეცხლს ეამითი ეამად სიტურფე იგი შეუსაზღვრელი. ისწრაფე, მიჰყევ გამოკრთომას მის ნათელ სახის! მოგიბყრობს იგი ბედნიერებას: უბინდო ნეტარება პირისპირ ხილვაა სილამაზისა.

—ვერ მოვიცალე ტვირთმძიმემა მისად საკერტად, მის მსახურებად.

ვაჰ, შე ბედშავო! მიწამდინ დაუბრია ძნელ ყოფას შენი არსება ხმივთ მოტრფიალე.... მაინც გაბედე, გაიბრძოლე თუნდ ამ ერთ წამით, ათავისუფლე სული შენი ბნელ ბოროტისგან და...

და ეახელი ღვერთს პოეზიის, უკმე ნათელს, ეამბორე ზეაღლებულს, შეპლადე ყოველად სახიერს!

როგორ მატკინე შარშან შენ მაისს გული საწყალი! არ მოხვედ ზორვად, არ ეთაყვანე ღვერთს ხელოვნების...

—ჯანი რამ იყო, წვიმა, ტალახი.... და შეუშინდი?! სუსტი მოსავი უძლევ მშვენების... იქნებ ჰანობდი დაგეღტო მხეერპლად სამოს-საცვამ?!

—არა!.. ვერ ვიხილავდი მის ნათელ სახეს ლრუბლებით ბურვილს.

მაინც ნახავდი! მყის განიცდიდი: მისნობასა ჰხლვნის მის სიყვარული, ყველგანა ჰპოვებ მ. ხ ტურფ სახეს, ყოველთვის იცნობ თუნდ გალამებულს, თუნდ ცრემლებულს. მისი ღიმილი—ბეჭ სამოთხისა! მისი ცრემლები—მარგალიტები კოცნით სავსრობი! სიბმის ნაკადად აგეყვანოდა მის სახე მნათი მიელს წელიწადსა! ეხლა....

ეხლა, კეთილო, ნეღარ გაბრკოლებ; ვერ შეგაბრკოლოს ვერარა ძალამ; მთვად დადად სიმშვენიერისა: გულს გაუფიმენ სხვასან ღვერთს პოეზიისა. ბოლ? რა ლამაზი ხარ! როგორ მიყვარხარ!

ვასილ ბარნოვი

ხელოვნების გამართლებისთვის

როცა პროგრესიული, საზოგადოებრივი აზრები უფრო აქტიურები ხდებიდენ და „ცხოვრების აზრი“ ფარული მასას დაინტერესებდა, როცა იგი მასა ახალ ცხოვრების გამოვლენას შეუდგებოდა, მაშინ ყოველ მოვლენას უბრალო ფაქტორის მნიშვნელობა ეძლეოდა, რომელიც ამ ბრძოლის აზრის „ზედნაშენი“ იყო... ყველაფერი ამ ბრძოლისათვის! . იყო მისი გატაცებული ბუნების ლოზუნგი, ყველაფერი ზედმეტია, ჰსეგდომოვლენაა, რაც ამ აქტიურობის იარაღად არ გამოდგებოდა, გაიძახოდა იგი და უფალავი ისტორიული განძეულობა, როგორც მატერიალურ, ისე ინტელექტუალურ-მორალურ კათეგორიებისა იმსხვრეოდა და ნაიგდებოდა ამ თანადროულობის მტკიცე გრდემლზე. როგორც წუთიერი ელვა ღამეს წყვდიადში მისტერიულ ელფერს და ენერგიას აცლის საგანს (ხეს, ქვას, ფლინარეს) და მის ჩვეულ, უმნიშვნელო, წვრილმან მოვლენის სახეს აძლევს, ისე საზოგადოებრივ გარდაქმნის ეამს მრავალი კერპები ინტელექტუალურ ჰკრიტის ძალით იმსხვრევიან და საზოგადოებრივის ქარტეხილით ნიავდებიან.. მაგრამ არის ერთი სფერო ადამიანის და ერის კულტურულ ცხოვრებისა, რომელსაც წყვდიადში გაელვებამ მისტიურობა ვერ ჩამოაშორა, რომლის ძალა მარტო სადღეისო ბრძოლით არაოდეს ამოწურულა, რომელიც, ამ გრდემლზე მიტანილი, ფოლადის ჩაკუნსაც ადნობს, თუ მისი თავისებურობის გარდაქმნის მოინდომებს ძმიმე ჩაქუჩი. და ეს წინაალმდეგობა ტრაგიკული განხდარა აქტიურ, ყოვლის შეშძლე მასისათვის... თუ იგი ყოველ მოვლენას თავის საბრძოლველ მიზნებს უგუებს და უფარდებს, თუ ამ მიზნით ფარავს იმ მოვლენას, რომელსაც არჩევით ღებს, ამ შემთხვევაში იგი თვითონ ამ ბრძოლის მიზნებს უფარდებს და უგუებს ამ ახალ კათეგორიის საგანს,—ხელოვნებას. იგი სცდილი თვის მიზნებს, ბრძოლის აქტიობას, ნაბჯებს გამართლებს მოუპოოს ამ სფეროში, უნდა ხელოვნებამ დაიტიოს თვის მშვენიერ ფორმებში მისი ბრძოლა, თქმა... და იგი თავის თავს აკუალებს, რომ ეს შემოქმედება სპეციალურია, მისი იდეალებისათვის შექმნილი, ამ ბრძოლის ცეცხლით გამოქანდაკებული, რომ ამ ნაოსანმა (სტატვის, მუსიკის, მხატვრობის და სხვა) ინტუიციით იგრძნო თანამედროვე, მასიური ბრძოლის იდეალები, მისი გენია და ალბჭდა თვის შემოქმედებაში. მაგრამ გაიელის დრო და სულ სხვა შინაარსით, სხვა მიზნით გატაცებული წრე, ჯგუფი, კლასი ასეთსავე გამართლებას ეძიებს იმავ შემოქმედებაში და ასევე მოხერხებულად ჰპოულობს კიდეც—მისი თქმა იმალება ხელოვანის ქნაში (ფორმაში, სიმბოლოში).

ამიტომ არის, რომ ვერც ერთ ნამდვილი ხელოვნებითი შემოქმედებას რომელიმე ეპოქა, რაც უნდ მაქსიმალური იყოს მისი ენერგიულობა, პოტენციალობის ფეიავნება ვერ ამოსწურავს. ამ ხელოვნების გახსნა შეიძლება მრავალნაირად და ყოველი ეპოქა ეძიებს ახალ გასაღებს ძველთან ახლის კარებით მისასვლელად. ამიტომ წარმავალია ყოველი პოლიტიკურ სოციალური ფორმები და სრულიად გარდაუვალი ხელოვნების ენერგია, მისი ინტიმობა. ამიტომ მგოსანი გამართლებული დღეის სინამდვილით მხოლოდ ნაწილობრივ არის გამართლებული; ამიტომ მგოსანი გამართლებული მხოლოდ დღეის სინამდვილით მგოსანი არ არის—მასში ერთი ეპიზოდია მარადისობის ტენდენციისა (ერთი ეპოქა, რგოლი).

ამიტომაა ხელოვნება უკვდავი, მარადიული. რად ხდება ეს? პრობლემა დიდია, ეძარო, მრავალჯერ დასმული, მაგრამ არც ერთხელ ამოწურული... როგორც თვით ხელოვნების „ენერგიტიკა“ ამოუწურავი. პრეტენზიები „ზანია გრანდიოზის“ კათეგორიის ხალხის საქმეა და ჩვენ ვაბმთ—ამ პრობლემას ოდნავაც ვერ ამოვწურავთ.. მაგრამ ერთი რამ ხდება უდაოდ და იგი დიდზე ჰკიფავს ამ ძიების გზას:

ხელოვნების ბუნება უტილიტარიზმს არ ეგუება, როგორც ქიმიაში შეუერთებელი ატომები. ხელოვნება სულ სხვა კატეგორიის მოვლენაა და ზოგადი საზომით ვერ გაზომავ-ვეკვ მის „ღირებულებას“. ვერც ანრი პუანკარეს ახალი მათემატიკური ფორმულები, ახალ საზომთა, გამოდგება მისთვის, ოდნავათაც კი... ფიზიკურ-მატერიალურ თვისებათა საზომი ზოგადია: თბილი, ცხელი, ცხუნარე, თხელი, რბილი, სურნელოვანი, მწვანე, სწორი, ხორკლიანი, მრავალი, სამი, ვარდის ფერი... რამდენიმედ მორალურ-კულტურულ ღირებულებათა სარკვევი ზოგადი საზომიც არსებობს: სიცრუე, მრუშობა, იეზუიტობა, გამცემლობა, შურის ძიება, ქურდობა და სხვა... ეს უდაო საზომებია. არის ზნეობის კატეგორიაში, მორალის სფეროში სადაოც *) მაგრამ მაინც ჯგუფობრივი—მთელ საზოგადოებრივ კლასისათვის ერთია საზომი და იგი ეწინააღმდეგება მისი კლასის ანტიპოდის საზომს, რომელიც ისეთივე ჯგუფურია... სულ სხვაა ხელოვნების კათეგორია, მისი სფერო... აქ ზოგადი და არც ჯგუფური საზომი ღირებულებისა არ არსებობს. არც მცნება „ღირებულება“ მას სრულიადაც არ უდგება.

შეიძლება დავა, მტკიცება—რას უფრო დიდი მნიშვნელობა ქონდა მეცნიერებისათვის—მენდელეევის ცხრილს, თუ მეჩნიკოვის სიცოცხლის საიდუმლოების ახსნას, მაგრამ სრულიად შეუძლებელია განიზომოს ამავე ღირებულების თვალსაზრისით მიქელ-ანჯელოს „მოსე წინასწარმეტყველი“, ლეონარდო დ' ვინჩის ჯიოკონდა, ჩაიკოვსკის მეექვსე სიმფონია, ჰამსუნის „მისტერიები“ და სხ. აქ ინდივიდუალიზმია უალრესად გამოსახული. ფიზიკური კანონი პასკალისა სითბის შესახებ, ნიუტონისა მსოფლიო ლტოლვის შესახებ, ბოილ მარიოტისა სითბოს შესახებ, ჭიმური ფორმულათა ცხრილი მენდელეევისა უკვე მიღწეული სინამდვილეა, ხელსაბები მოვლენებია. იმავ გზით, იმავ მეთოდით და ცდით თქვენ და მრავალნი სხვები მიიღებთ იმავ რეზულტატს (ფორმულას, კანონს) ერთხელ დამტკიცებული თეორემა უკვე მასიურია, მიღწეული სინამდვილეა.

სულ სხვაა ხელოვნების დარგი: ვეფხის ტყაოსანი, მოსეს ქანდაკება, მონნა ლიზას გაღიმებულობა, როდენის კალეს მოქალაქენი, ჰამსუნის ნაგელის სიზმარი, ბეთჰოვენის სონატა—ინდივიდუალურად მიღწეულია, მასიურად შეიძლება განცდილი, მაგრამ ხელმეორედ მიუბწვეველი, სრულიად განუმეორებელი...

ჰაინინოს სიშუალებით შოპენის მარშს

*) კერძო საკუთრების ინსტიტუტი, კაპიტალისტ. ექსპლოატაცია...

პოეზიის დღე

7 მაისი 1921 წ. მწერალთა კავშირის საბჭო. თფილისი

პოეზიის დღე

საქართველოს მწერალთა კონფერენციამ 7 მაისი დაადგინა პოეზიის ტრადიციულ დღედ. ეს მეორე 7 მაისია, რაც პოეზია თავის დღეს იხდის.

ეს დღე ძველი სტილით მიდის თეორი გიორგის ნიშნის ქვეშ. საქართველო წარსულში და დღესაც იწოდება გეორგიათ. ანტიური გაგებით ეს ქვეყანა ადილიური მიწის მოქმედთა და ქართველმა ხალხმაც გიორგი იწამა, როგორც თავის წყალველი.

ამ შემთხვევაში ამ ანალოგიას აქვს ეროვნული გამართლება.

პოეზია საქართველოში იმ თავიანვე ერთად ერთი ამტკიცებდა საქართველოს ყოფნას, პოეზიას გამოუტანია მისი მონობაც და თავ-სუფლებაც. ამიტომ არის, რომ არც ერთი სახელი საქართველოში არ ყოფილა ისე პოპულიარული, როგორც პოეტების. საქართველოს შეიძლება მეორე სახელათ რუსთაველი დარქვას.

არ არის სხვა ქვეყანა, სადაც პოეზიას ისეთი ორგანული კავშირი ჰქონდეს ერთან, როგორც საქართველოში. არ ყოფილა არც ერთი იდეა, რომელიც სულს უდგამდა ერს, რომ პოეზიაში არ მიელოს გამართლება და გამტკიცება.

ამა წლის მონობის დროს, როცა ცარიზმი ანადგურებდა და ზლიდა ეროვნულ სულს, ერთად ერთი პოეზია ცარჩა, რომელიც ეფრთოვანებდა ერს, ზრდიდა მის იდეალს და განამტკიცებდა მის უფლებებს.

ჩვენ შარშან ასე ვწერდით პირველ მეთაურში: საქართველოში პოლიტიკურ აღორძინებასთან დაიწყება ხელოვნების აღორძინებაც. ახალი საქართველო და ახალ საქართველოს სახელით მომქმედი მებრძოლი პროლეტარიატი, რომელმაც თავის მაგარ ხერხვალით გამოიტანა საქართველოს თავისუფლება, შეჰქმნის ახალ პერიოდს ქართულ ხელოვნებაში და პოეზიაში. ჩვენ დროში, როცა ომები ანადგურებენ ქვეყნებს, როცა შოვინიზმი, როგორც სახრჩობელა ამართულია ყველა ერზე, პოეზია ერთად ერთი დაწყნარებს შეღლილ და მტრობას და შექმნის ახალ განათლებას ეშმარიტ ინტერნაციონალისა. ამ იმედით ჩვენ მივესალმებით ყველა ქვეყნების პოეტებს და ვფიქრობთ, რომ ეს იქნება საერთო ხმა და ყველგან ერთ-ერთ გამოძახილს.

ამ ერთი წლის განმავლობაში ქვეყნისთვის არაფერი არ გამოცვლილა. ომები კიდევ ახალ რკალებში ხსნებიან და შოვინისტური ვაკანალია იზრდება, და ბერიდიანებით სჩრიან სიყვარული, ამიტომ არასდროს არ ყოფილა მეტი საჭიროება ამ ინტერნაციონალის განმტკიცების, როგორც დღეს და დღის რევოლუციონურ ლოზუნგათ ისევ რჩება: დამუსიდიბელი, ეროვნული შემოქმედებით შეკავნა სულის ინტერნაციონალის.

და ქართული პოეზია ამ შემთხვევაში მხოლოდ გააგრძელებს თავის ტრადიციებს ამ იდეის გამტკიცებისათვის.

ტიციან ტაბიძე

რევოლუცია და პოეზია

რევოლუცია არ არის მარტო პოლიტიკური გადატეხა. არ არის იგი არც მატერიალური ურთიერთობის გარდაქმნა მარტო. რევოლიუცია უფრო მეტი რამ არის: იგი კოსმიური მოვლენაა ძირეულად.

სიყვარული ვითარება ცვლილებაა შიგნით გამაზნული. ეს ცვლილება რკალებით მიდინარეობს. გადასვლა ერთი რკალიდან მეორეში არის რევოლუციის აქტი. ყველა ციკლის გაძლეთვა ამ მხრით რევოლუციის პროცესი არის.]

ვითარების რკალი არის კულტურის ეპოქა. ყოველს ეპოქას აქვს საკუთარი სახე. ეს არის მისი სტილი. მასვე აქვს საკუთარი მეჯის-ცემა. ეს არის მისი რიტმი. ნამდვილი ხელოვნება ამსახველია ამ რიტმის. აქ იქმის პირველში უტყუარი სტილი.

ხელოვნება ასე გაგებული არის ორგანიზმი. მას აქვს საკუთარი შინაგანი ფორმა. ეს ფორმა სხეულია კულტურის ციკლის. როცა ციკლი ირღვევა, ირღვევა ეს შინაგანი ფორმაც. აქ არის ხელოვნების კრიზისი.

დღეანდელი ხანა სოციალური რევოლიუციის ხანებში მიდის. იწყება ახალი ციკლი კულტურის. ეპოქა ინდივიდის ეთმობს ადგილს ეპოქას მასსებისა, დღეს მასსიური განცდა რიტმია თვითონ სიცოცხლის. ინდივიდს რჩება საკუთარი განუკვეთელობა და თუ გნებავთ განდეგილობაც, მაგრამ ყველა ეს ხდება მასსების გაშლის ფონზე.

ამის მიხედვით იცვლება თვითონ ესთეტიური აპერიციაც მსოფლიოსი. საგანნი და მოვლენანი დღეს ხელოვნითს მზერას სხვანაირათ ეჩვენებიან. იცვლება თანვე ტეხნიკაც ხელოვნით ჩამოსხმისა, მასალაც განსხვეულების სხვარიგად ირჩევა. აეროპლანის ხანაში გაფრენს ფენოსენი გადმოცემის რკინის შეგზნებით და არა ბუმბლიანი ფრთებით.

პოეზიაც ხელოვნების საერთო ბედს მიჰყვება. რიტმიული სიტყვა მათემატიური სისწორით უნდა გადმოსცემდეს კულტურული ციკლის რიტმს. დიდი მასსები, რევოლუციის პროცესში ამოძრავებული, ჰქმნიან დღეს ამ რიტმს.

დღეს არაფერს ამბობს ლექსი „ბულბულით" და „ვარდით" ამეტყველებული. არც „სატრფო" მისი ატრიბუტებით გვეუბნება რამეს. მთელი ძველი პოეტური ლექსიკონი ეხლა გამოუსადეგარია. საჭიროა ახალი გადმოცემა სამყაროსი. ძველთან უნდა მონახოს ახალი სიტყვა, სოციალური რევოლუცია ითხოვს პოეზიის რევოლუციას. დეტალები—გასაგებია ისედაც.

გრ. რობაქიძე

პროლეტარული ხელოვნება

ა. ბოგდანოვი ჟურნალში „პროლეტარული კულტურა" № 1 არკვევს ხელოვნების ბუნებას და მიზნებს, განსაკუთრებით საინტერესოა ანალიზი პროლეტარულ ხელოვნებისა.

რუსეთის ოფიციალურ კრიტიკაში და მით უმეტეს საქართველოში ჯერ კიდევ გაბატონებულია პრიმიტიული დაყოფა პოეზიის და ხელოვნების ორ ჯგუფად, ორ მიმართულებად: პირველია თითქოს ბურჟუაზიულ არისტოკრატიული, რომელსაც სწამს მაღალი, სათუთი, მშვენიერების ხელოვნება ანუ „ხელოვნება ხელოვნებისთვის", მეორეს კი ხელოვნება იარაღად მიჩნია ცხოვრების სინამდვილის გადმოსაცემად, პროგრესის ტენდენციების მატარებლად, ბრძოლის ციცხლის გასაღვივებლად; ეს ე. წ. სამოქალაქო მოტივებია ხელოვნებაში, რომელიც მხატვრულად გადმოგვცემს ბრძოლას პოლიტიკურ და სოციალურ განთავისუფლებისათვის. ეს არის პოეზია მუშისა, პროლეტარული გაგება ხელოვნებისა.

ა. ბოგდანოვი სამართლიანად ებრძვის ამ სქოლასტიურ დაყოფას და კატეგორიულად სწყვეტს კითხვას: „ხელოვნება ხელოვნებისათვის" და „სამოქალაქო მოტივები"—ორივე ეს მიმართულება არის ბურჟუაზიული და პროლეტარიატი ვერცერთს ამათგანს ვერ მიიღებს. ეს აშკარად გახდება, ამბობს ბოგდანოვი, თუ ჩვენ ოდნავ გავითვალისწინებთ - რა ადგილი უჭირავს ხელოვნებას კაცობრიობის ისტორიაში?

ბი კოცნით საშრობი! სიცხის ნაკადად აგვეებოდა მის სახე მნათი მიელს წელიწადს! ეხლა....

ეხლა, კეთილო, ნეღარ გაძლებ; ვერ შეგაბრკოლოს ვერარა ძალამ; მოვედ დ დებად სიმშვენიერისა: გულს გაუფიმეს სხვისან ღმერთს პოეზიისა. ჰოლ რა ლამაზი ხარ! როგორ მიყვარხარ!

ვასილ ბარნოვი

ხელოვნების გამართლებისთვის

როცა პროგრესიული, საზოგადოებრივი აზრები უფრო აქტიური ხდებიდან და „ცხოვრების აზრი" ფართო მასას დაინტერესებდა, როცა იგი მასა ახალ ცხოვრების გამოჩენას შეუდგებოდა, მაშინ ყოველ მოვლენას უბრალო ფაქტორის მნიშვნელობა ეძლეოდა, რომელიც ამ ბრძოლის აზრის „ზედნაშენი" იყო... ყველაფერი ამ ბრძოლისათვის! იყო მისი გატაცებული ბუნების ლოზუნგი, ყველაფერი ზედმეტია, პატვემოვლენაა, რაც ამ აქტიურობის იარაღად არ გამოდგებოდა, გაიძახოდა იგი და უარყოფა ისტორიული განძეულობა, როგორც მატერიალურ, ისე ინტელექტუალურ-მორალურ კეთილგორებისა იმსხვრეოდა და ნიავდებოდა ამ თანადროულობის მტიკეკი გრდემლზე. როგორც წუთიერი ელვა ღამის წყვდიადში მისტერიულ ელფერს და ენერგიას აცლის საგანს (ბეს, ქვას, ფლანარეს) და მის ჩვეულ, უმნიშვნელო, წვრილმან მოვლენის სახეს აძლევს, ისე საზოგადოებრივ გარდაქმნის ეპოქა მრავალი კერპები ინტელექტუალურ ჭკვრეტის ძალით იმსხვრევიან და საზოგადოებრივის ქარტეხილით ნიავდებიან... ბაგრამ არის ერთი სფერო ადამიანის და ერის კულტურულ ცხოვრებისა, რომელსაც წყვდიადში გიელვებამ მისტიურობა ვერ ჩამოაშორა, რომლის ძალა მარტო სადღეისო ბრძოლით არაოდეს ამოწურულა, რომელიც, ამ გრდემლზე მიტანილი, ფოლადის ჩაქუჩსაც ადნობს, თუ მისი თავისებურობის გარდაქმნის მოინდომებს მძიმე ჩაქუჩი. და ეს წინააღმდეგობა ტრაგიკული გაჩხდარა აქტიურ, ყოვლის შეშძლე მასისათვის... თუ იგი ყოველ მოვლენას თავის საბრძოლველ მიზნებს უგუებს და უფარდებს, თუ ამ მიზნით ფარავს იმ მოვლენას, რომელსაც არჩევით იღებს, ამ შემთხვევაში იგი თვითონ ამ ბრძოლის მიზნებს უფარდებს და უკუებს ამ ახალ კეთილგორიის საგანს,—ხელოვნებას. იგი სცდილა თვის მიზნებს, ბრძოლის აქტიობას, ნაბიჯებს გამართლება მოუპოოს ამ სფეროში, უნდა ხელოვნებამ დაიტიოს თვის მშვენიერ ფორმებში მისი ბრძოლა, თქმა... და იგი თავის თავს აჯუფილებს, რომ ეს შემოქმედება სპეციალურია, მისი იდეალებისათვის შექმნილი, ამ ბრძოლის ციცხლით გამოჭანდაკებული, რომ ამ მკოსანმა (სიტყვის, მუსიკის, მხატვრობის და სხვა) ინტუიციით იგრძნო თანამედროვე, მასიური ბრძოლის იდეალები, მისი გენია და ალბეჭდა თვის შემოქმედებაში. მაგრამ გაიცვლის დრო და სულ სხვა შეაფასებინ, სხვა მიზნით გატაცებული წრე, ჯგუფი, კლასი ასეთსავე გამართლებას ეძიებს ამავე შემოქმედებაში და ასევე მოხარბებულად ჰპოულობს კიდეც—მისი თქმა იმალება ხელოვნების ქმნაში (ფორმაში, სიმბოლოში).

ამიტომ არის, რომ ვერც ერთ ნამდვილი ხელოვნებითი შემოქმედების რომელიმე ეპოქა, რაც უნდ მაქსიმალური იყოს მისი ენერგიულობა, პოტენციალობის რეალიზება ვერ ამოსწურავს. ამ ხელოვნების გახსნა შეიძლება მრავალნაირად და ყოველი ეპოქა ეძიებს ახალ გასაღებს ძველთან ახლის კარებით მისასვლელად. ამიტომ წარმოვალია ყოველი პოლიტიკურ სოციალური ფორმები და სრულიად გარდაუვალი ხელოვნების ენერგია, მისი ინტიმობა. ამიტომ მგოსანი გამართლებული დღეის სინამდვილით მხოლოდ ნაწილობრივ არის გამართლებული; ამიტომ მგოსანი გამართლებული მხოლოდ დღეის სინამდვილით მგოსანი არ არის—მასში ერთი ეპაზოდია მარადისობის ტენდენციისა (ერთი ეპოქა, რგოლი).

ამიტომაა ხელოვნება უკვდავი, მარადიული. რად ხდება ეს? პრობლემა დიდია, უძარო, მრავალჯერ დასმული, მაგრამ არც ერთხელ ამოწურული... როგორც თვით ხელოვნების „ენერგეტიკა" ამოუწურავია. პრეტენზიები „ზანია გრანდიოზის" კეთილგორიის ხალხის საქმეა და ჩვენ ვაბმობთ—ამ პრობლემას ოდნავაც ვერ ამოვწურავთ... მაგრამ ერთი რამ ხდება უდაოდ და იგი დიდზე ჰკიდია ამ ძიების გზის:

ხელოვნების ბუნება უტილიტარიზმს არ ეგუება, როგორც ქიმიაში შეუერთებელი ატომები. ხელოვნება სულ სხვა კატეგორიის მოვლენაა და ზოგადი საზომით ვერ გამოიარეკვევთ მის „ღირებულებას". ვერც ანრი პუანკარეს ახალი მათემატიკური ფორმულები, ახალ საზომია, გამოდგება მისთვის, ოდნავათაც კი... ფიზიკურ-მატერიალურ თვისებათა საზომი ზოგადია: თბილი, ცხელი, ცხუნარე, თხელი, რბილი, სურნელოვანი, მწვანე, სწორი, ხორკლიანი, მრავალი, სამი, ვარდის ფერი... რამდენიმედ მორალურ-კულტურულ ღირებულებათა სარკვევი ზოგადი საზომიც არსებობს: სიცრუე, მრუშობა, ეჭვნეულობა, გამცემლობა, შერის ძიება, ქურდობა და სხვა... ეს უდაო საზომებია. არის ზნეობის კატეგორიაში, მორალის სფეროში სადაოც *), მაგრამ მაინც ჯგუფობრივი—მთელ საზოგადოებრივ კლასისათვის ერთია საზომი და იგი ეწინააღმდეგება მისი კლასის ანტიპოდის საზომს, რომელიც ისეთივე ჯგუფურია... სულ სხვაა ხელოვნების კეთილგორია, მისი სფერო... აქ ზოგადი და არც ჯგუფური საზომი ღირებულებისა არ არსებობს. არც მცნება „ღირებულება" მას სრულიადაც არ უდგება.

შეიძლება დავა, მტკიცება—რას უფრო დიდი მნიშვნელობა ქონდა მეცნიერებისათვის—მენდელეევის ცხრილს, თუ მეჩნიკოვის სიცოცხლის საიდუმლოების ახსნას, მაგრამ სრულიად შეუძლებელია განიზომოს ამავე ღირებულების თვალსაზრისით მიქელ-ანჯელოს „მოსე წინასწარმეტყველი", ლეონარდო დ' ვინჩის ჯოკონდა, ჩაიკოვსკის მეექვსე სიმფონია, ჰამსუნის „მისტერიები" და სხ. აქ ინდივიდუალიზმია უალრესად გამოსახული. ფიზიკური კანონი პასკალისა სითბის შესახებ, ნიუტონისა მსოფლიო ლტოლვის შესახებ, ბოილ მარიოტისა სითბოს შესახებ, ქიმიური ფორმულათა ცხრილი მენდელეევისა უკვე მიღწეული სინამდვილეა. ხელსაბები მოვლენებია. ამავე გზით, ამავე მეთოდით და ცდით თქვენ და მრავალნი სხვები მიიღებთ ამავე რეზულტატს (ფორმულას, კანონს) ერთხელ დამტკიცებული თეორემა უკვე მასიურია, მიღწეული სინამდვილეა.

სულ სხვაა ხელოვნების დარგი: ვეფხის ტყაოსანი, მოსეს ჭანდაკება, მონნა ლიზას განსურათება, როდენის კალეს მოკალაკენი, ჰამსუნის ნაგელის სიზმარი, ბეთოვენის სონატა—ინდივიდუალურად მიღწეულია. მასიურად შეიძლება განცდილი, მაგრამ ხელმეორედ მიუბაძველი, სრულიად განუმეორებელი...

პიანინოს საშუალებით შოპენის მარშს

*) კერძო საკუთრების ინსტიტუტი, კაპიტალისტ. ექსპლოატაცია...

სხვა ვერ შეკმნის, თითის და მარმარილოს საშუალებით „მოსეს“ ვერ გამოჭედავენთ, სიტყვით და რითმით ვეფხის ტყაოსანს მეორეს ვერ შეკერთ. პასკალის კანონს კი სავსებით განმეორებთ, თეორემასაც სრულიად განმეორებთ—დაამტკიცებთ... ამიტომ ხელოვნებითი შემოქმედება მიეწეულია მარტო ინდივიდუალურად. ყოველი სხვა დარგის—კი რეალურად, თუ გნებავთ მასიურადაც.

ხელოვნება არასოდეს სინამდვილე არ არის, არამედ ზედმეტი, ის რაც მიუხწევლია სინამდვილეში, რაც კონტრასტია მისი, რაც **იდეალურია**, ყველა სხვა დარგი კი შეიძლება სინამდვილით მიბმული და სრულად ამოწურულ იქმნას.

სიეოკლის ძიების სტიმული მისი ტრაგიკული იერია, ამ ტრაგიზმს კი ქმნის სასურველის მიუწვდენლობა რეალობაში და ხელოვნება მას სწვდება, ამ ტრაგედიის ხსნის იდეალურის სინამდვილით, **იდეალით**. ამიტომ ხელოვნება, რომელიც მარტო სარკეა სინამდვილისა იდეალს მოკლებულია, იგი ხელოსნობაა. ამიტომ ხელოვნება არ შეიძლება დაიტაოს არსებულმა სინამდვილემ და თუნდაც მისმა გარკვეულმა იდეამ. იმიტომ, რომ ეს **იდეა** (თუ მოძრაობა ცხოველმყოფელია) უნდა განხორციელდეს, რეალობად იქცეს, თორემ უნდა დამტკიცდეს და გაქმეტიც ... ხელოვნება კი ორასოდეს არ განხორციელდება და მტკიცდება, იგი არ იყინება და მისი ფორმა, სიმბოლო ყოველთვის იტევს ახალ ტრაგედიის (სინამდვილის ანტიპოდის) აზრს, იდეალურ სინამდვილეს. და დღეის გრდემლზე ხელოვნება „საპირო“ ფორმაში ვერ გადადუდდება. მაგრამ დღეის ლტოლვა მის სიმბოლოში გამართლებას ჰპოებს, თავს შეაფარებს ამ მარადიულს, რომ ამით ინუგეშოს.

თვითონ ხელოვნებას კი ნუგეში არ სჭირია..

აკაკი პაპავა

ქართულ ხელოვნეგის გამარჯვეგა

თანამედროვე ქართულ ხელოვნებისათვის, რომელმაც წინმორბედ საუკუნის მემკვიდრეობა ამოსწურა, საჭიროა ახალი სინტეზი. ამისთვის კი წინასწარი კრიტიკაა საჭირო, რომელიც დღევანდელ ესთეტიურ საუნჯეებს შემადგენელ ელემენტებად დაშლის და გაარკვევს. სინტეზს ანალიზი უნდა უსწრებდეს. ამ გზით კი ბევრს დავინახავთ რამ საგულისხმოს. უპირველესად კი უცხოეთიდან გადმოსული მოტივების იმპორტს.

არსებობს დებულება, რომ რუსეთმა საქართველოში კულტურა შემოიტანა. საზოგადოებრივი აზრი დიდ ხანს ტრიალებდა ამ დებულების გარშემო. იგი საერთოდ კულტურის პრობლემად აქციეს. მიტომ იყო, რომ არ. ჯორჯაძე, ეს ქართველ ინტელიგენტის კეთილშობილი ფიგურა, ავტორიტეტულ პროტესტს უცხადებდა ამ აზრის ავტორებს. —„მათი საქართველო“ ხელუსუშენთა ქვეყანაა, სადაც ხალხი მოუხარშავ ხორცსა სჭამს და ტანზე საცვლის არ იკარებს. ამ ბედ-კრულ ეელურებს მეთვრამეტე საუკუნეში დიდი ბედნიერება ეწვიათ, მოვიდა დიდებული, განათლებული, კულტურით ძლიერი რუსეთი. მფარველობა გაუწია ვეელურებს. ჰამლეტმა ასწავლა, ტანისამოსსაც მიაჩვია, ფრაკ-სერთუკებში გამოაწყო ბუშენები, პირში სიგარა მისცა, თვალს შინოკლი გაუკეთა, ბუკუკიან ომებზედაც მიაღალ ცილინდრი ჩამოაცო. და აი, დადის დღეს ამ ტანისამოსში გამოწყობილი ზულუ ქართველი ქუთაისის ბულვარზე და ტფილისის პროსპექტზე და სტაბენა ბედნიერებით“-ო. ასეთი ღრმა ირონიით უპასუხა არ. ჯორჯაძე. წ. I, გვ. 66—67). ეს აზრი დღესაც ამაყად დაიარება ქართულ უგზოო აზროვნებაში. ამ დებულებას კიდევ ერთხელ სჭირია გადასინჯვა. მეც ვაცხადებ, რომ რუსეთმა საქართველოს კულტურა შეაფერხა და დაასნეულა. რუსეთის კულტურა საქართველოს დაეტყო როგორც გადაშენება. ევროპის კერპთა წინაშე პითიასებური სლოკინიც რუსეთის სკოლის გავლენაა. იქაც ასეთსავე მოვლენას ჰქონდა ადგილი, მეტადრე მე-19 საუკუნის პირველ ნახევარში, როდესაც რუსული ენა დაბალი წრის, „რაზნოჩინცების“ და სემინარიელების ენად ითვლებოდა. მაღალი წრე კი ფრანგულ ენით და მონოკლით აწტკიცებდა თავის კეთილშობილობას, და ეს მონაკლი გერმანეთი აკვრია იმ დროის ხელოვნებას თუ შეცნიერებას, რომელსაც ეს „ბალალი წრე,“ ჰმეთაურობდა. რუსულისა სცხვენოდათ და ხომიაკოვი, სლავოფილთა ლიდერი ამის გამო იყო რომ ჯვარს იცროდა, რუსეთს რუსეთისკენ აბრუნებდა, რომ ეხსნა რუსეთი ამ სირცხვილისაგან, რომელშიც ჩავარდა დასავლეთით გატაცებულ საზოგადოების მათხოვარა აქტიორობით. ერთ ფრანგს ეთქვა: „საოცარი ხალხი ხართ რუსები, თქვენ ძველი, ისტორიულ მოდგმის შთამომავლები ხართ, და უთვისტომო, ნაპოვარ ერის როლს კი თამაშობთ თქვენივ სურვილითო“. სწორე დახასიათებაა და ასევე შეეძლო ამ ფრანგს მიემართა ქართველ საზოგადოების უმრავლესობა-სთვისაც, სხვათა გაზვიადების და თავის დაბეცირებაში რომ ეძებდნენ კულტურის მწვერვალზე ასვლის გზას. და რა მოხდა? საქართველოს შემოქმედებას საკუთარი გზები ადუკრეს, ძალით მოტანილი თესლით ავსებს ქართული ბალი. ხოლო ტყვეობაში ისე გამოაწყეს საქართველო, რომ ძალით უფლება აყრილმა, ნებითაც დაადასტურა თავისი ყმობა. ქართველმა საზოგადოებამ ვითომ შეგნებულად უარყო ის გზები, რომლითაც აქამდე მიდიოდა. რა მიეღეთ? გადმოქართულებული რუსული ლიტერატურა, ხალხად უფრო მდარე, და ისიც შერყვნილ ქართულით.

ალსანიშნავია, რომ მეცხრამეტე საუკუნის სათავეში ქართულ ლექსს კიდევ ანრეული თავისებურობა, ფორმათა ხასიათი, საგნობრივ თემათა გვარობა, ერთი სიტყვით სტილის მოთხოვნილებანი ბევრ ხელოვნების ტრადიციად, რომელიც უშუალოდ გადაეცემის, განკვრეტის გზით. მაგრამ ამ ტრადიციის ძარღვები გადაკვრეს. ნ. ბარათაშვილი და ალ. ჭავჭავაძე ჰკუტავენ ქართულ ხელოვნების კარებს, და გრ. ორბელიანის გარრებით კი იმარჯვებს „ახალი სკოლა“, ე. წ. „რეალიზმი“. ეს მე ქართულ ხელოვნების და კულტურის დეკადანსად მიმაჩნია. აქ ალიმართა ქართულ ხელოვნების ეშაფოტი. და იმიტომ კი არა, რომ „რეალიზმი“ იყო, არა, უცხო გუნება, უცხო ფსიხეა იყო ქართულ სიტყვებით გამოთქმული. სინამდვილის ინტუიტური განცდა გაძნელდა. ეროვნულმა ფენომენოლოგიამ დაკარგა კოლორიტი. თუმც ისიც უნდა ითქვეს, რომ ყურადღება მაინც მობრუნდა საქართველოსკენ, რაც ეროვნულ შემოქმედების პირობაა, და უმთავრესიც. ამ მხრივ ღირსსაცნობია მეცხრამეტე საუკუნის უდელტეხილი, მესამოცე წლები. ორი დასაწყისი შეეჭიდა ერთმეორეს. ძველი, რომელიც ქართულ ტრადიციებზე იყო აღმართული. „შინიდან გარეთ გაუსვლელი“: ბარბარე ჯორჯაძე, გიორგი ბარათაშვილი (ან როგორც თვით აწერს ხელს: ბარათოვი) სარდიონ ალექსიძე-ციციშვილი (ან როგორც თვით აწერს „ალექსეევ-მეხხეიევი“), ეკვიმე წერეთელი და სხ... რომელნიც „საესტეტიკად სდარჯობდნენ“ ქართულ სიტყვას, და „ზადანი—ოსტროვეანი—ლინეიები—რუბლი“-თ კი აკუალებდნენ და რეგნიდნენ „ბრდილიანი კალმით“ „ნამდვილ ქართულ ენას“. ასეთი იყო ძველთა ბანაკი. მეორე დასაწყისი ახალი იყო. და ამ ბანაკს მეთაურობდა ილია ჭავჭავაძე. ამ ორ მიმართულებას ერთი რამ ანათესაებდა: შინაგანი ტრადიციზმი. ამ გარეგვით, რომ პირველნი ქართულს ეხლეჭებოდნენ, რუსულ მოლიპულ გზაზე კი ცვიოდნენ და გვარს ჰკარგავდნენ, მეორენი კი გრძნობდნენ გადაშენებას და ბრძოლით სცდილობდნენ ენის აღდგენას. ილია ჭავჭავაძე არის ამ გარდატეხის საუკეთესო განმცდელი და შემგნები. მას ეშინოდა კიდეც ქართულ სულისგან დაშორებისა.

„—ვინ იცის, იქნებ მე ჩემმა ქვეყანამ ბურგი შემომაქციოს, როგორც სხვა ნიადაგზე გადარგულს და აღზრდილსო? იქნებ მიმითვისოს კიდეც, რადგანაც ჩემში მაინც და მაინც ჩემი ქვეყანისდრეტეა დადებულიო“-ო. ასე სწერდა ილ. ჭავჭავაძე „ხეზაერის წერილებში“. მან დაიხახა თავისი და საქართველოს დაშორება, ხოლო საქართველომ თუ მიიღო იგი, მართლა მიტომ, რომ ჩვენი ქვეყნის დერეტა იყო მასში დადებული. ილია ჭავჭავაძის შემოქმედებაში ნაკლებად სჩანს ქართული ყვალი. მან ველარ შეძლო ჩვენში ყოფილ თავისებურ და ძძლავრ ესთეტიურ მოტივების შეთვისება. ილია ჭავჭავაძე რაინდობდა, სდარაბჯოდა ქართულ სიტყვას და ემოციებს, მაგრამ „რუსობის“ სტიქიურ შემოწოლას ვერ გაუძლო, და რაც აქეთ მოვდივართ, უფრო მეტად ვიუ ლობით რუსული გაყლენის ლაფში.

მეოცე საუკუნე საქართველოში რაღაც მონანიებით დაიწყო. საქართველოს იდეოლოგია იქნება ყოველ დარგში. რუსეთით გაბრუება გაქრა, ხოლო საქართველოს განთავისუფლებით მძიმე ლოდი დაედო მეცხრამეტე საუკუნის მოკონტებებს. ასეთია ქართული სულის გაოგატება. მაგრამ რა გზას ადგება ქართული ხელოვნება? გარკვეულ პასუხის მიცემა არ შეიძლება, რადგან თვით ეს გზებია გაურკვეველი. გაურკვეველია თვით ჩვენი პსიხეის ინტენსიური ... ც. ქართული ბუტერბროდის ... ჯერ არ დაწყებული. უნდა კი ... რადგან საქართველოს ... დიან. ეს უკვდავება კი ერთ ... როგორც ... უნდა მისცეს. ამიტომ ... რძინება უნდა იყვეს ... ზანი. თითქოს ეს აზრი ... ქართველ საზოგადოებას და ... დღევანდელ შემოქმედებას ... რება დაეტყო. ხდება ძარა. ... ეკვე ათასწლოვან საქართველოს ... ცე საუკუნე- და აქ გვმართებს შეხ... დებითი პოტენციის გამოჩენა. ისტორიულ ფურცელს უნდა გამოვტეკოთ ... თელი თვისება და თანამედროვე ... ენებაც იმა თვისებებზე ... ნაირად საქართველო ვერ ... მაშასადამე უნდა დაუბრუნდეთ ... თველოს, აზიას, რომ საკუთარი ... წარსული უარყოფით უფრო მტკ... დავადასტურთ ჩვენი ეროვნული ... ვიდუალობა. მაგრამ ეს გზა ... ქართველობას. გაევროპელების ... ლი ისეთ პატოლოგიურ ხასიათ... მისული, რომ მეტად ძნელია მისი ... ვილად მოცილება. მისი ლეკვი ... ცხოლოდ თაობათა ცვლაში ... დიდხანა ველარ გასტანს ევროპელ ... ლოვნება, ქართულ ნიადაგზე გადა... ლი. ამას იზამს ეროვნული თვითშ... ბის და თვითშეგრძნობის ... აუცილებლობა.

„ვინ გაიმარჯვებს?“—ეს კითხვა ... თავად სწყდება.

გაიმარჯვებს ეროვნული შემოქმედ... საქართველოს ხელოვნება ... ბრუნდება. შოთა და ბესიკი აქ ... უკვე ისმის უნახავ ცხენთა შორ... ფეხის ხმა.

ველით.

რა უყოთ რომ ამ ლოდინში ვიქნ... ცხოვრების Sturm ის და Drang ის ... ნამ, რომელიც ჯერ არ დასრულ... თითქოს მოგვადუნა, დაგვალა, და ... ვოლიციის შტაბდარტი ხელოვ... ოლიმპზე არა სჩანს, მაგრამ გამ... საქართველო მკერდს ხელოვნების ... დენით დაინაზვნებს. ჩვენი ხელოვ... ინანიარებს შეუძლიან საქართ... შემოქმედებითი ... ტენციის შედარებითი ... და ეს ეკვლება ... რომელიც ქართული ხელოვნების ...

სიკვდილის აჩრდილი

ძველი ნაცნობი ისევ მეწვია,
ძველი ნაცნობი—ჩემი სიკვდილი.
და, ჰა, სიცოცხლე ისევ ბეწვზეა,—
ლოგიზმი ვგრძნობ ღიზე მიდგილი!
დიან, ისევე გამომეცხადა
მე ახლა ისი შავი აჩრდილი,
და უცად თვალწინ კვლავ დამეხატა
ყოველი ჩემი გაქვლილ განცდილი!..
ბავში ვიყავი, ჯერ ჩრელი ბავში,
როცა პირველად ენახე მისული;
დღეს ალერსით ვცოცხლობდი მაშინ
და გულს ჩავეკარ მიშით მოცული.
„დედა, მიშველე. ვ ვდები, მიხსენი;
მე ახლოდ შეხთან ვიყო, ის მინდა!“
შეეხედე დედის ცრემლებს, ვიგრძენი,
რომ სიკვდილი ჩემი ... ...
... ...
... ...
... ...

...ში შეიკრება. შეიკრნენ, მაგრამ ისე
...ი

გეგლარ ახოსპირელი

აპრილის 28-ს ხანგრძლივი და ძნიშნ ავადმყოფობის შემდეგ თბილისში გარდაიცვალა პოეტი ბიგლარ ახოსპირელი. საკვირველია ქართველი მწერლის ბედის იშვიათ გამონაკლისს გარდა ყოველი ქართველი მწერლის ნეკროლოგი უპირველ გულახლილი უნდა იყოს სოციალურ უკეთესობის შესახებ. ქართველი მწერალი იბადება ცხოვრების გერად და მის ასოს მდგომარეობის ველარა სცლის ვერავითარი რეფორმა.

ბიგლარ ახოსპირელი თავისი შემოკლებული ბოლოდროინდელ ლიტერატურულ „სოციალურ ქარიშხალის" წინამორბედ პოეტია ჯუფუ. მისი სიმღერა ჯანსაღია და სავსე ბრძოლის ენერგიით და გამარჯვების იმედით. ეფთიშვილის, რუხაძის, ჩხეიძის და ბუნიშვილის პოეტურ წრეში ახოსპირელს ქნარს სამპატიო ადგილი უჭირავს.

ბიგლარ ახოსპირელი ჯერ შეიხნის ყაცი იყო, მაგრამ იგი, მსგავსად მისი მონათესავე პოეტებისა—ეფთიშვილის და ჩხეიძისა,—ადრე ნოჭიერად ინსტვერპლა ორსებობისთვის ბრძოლამ. მწერლობით საქართველოში ცხოვრება შეუძლებელია და იგი ძველებული შიკნა თეატრში მოკარნახის სანინლად დამაიავებელ თანამდებობაში გაატარებინა თოფილი წლები. ამ თანამდებობამ ნა ბოლოს ფეხიდან ამოგდებულ ენი, რომელმაც იგი ისე მოულოდნელად დასაბარა.

სიცოცხლეში მეგობრთა და აბნ ნაგთავის ფეხამთავდებულად, დაუკრძალავად და უანგაროდ მ-ლე წამ უკანასკნელი ღილები გაიტარა ბნელს და ნესტიან სარდაფში ტოლ-ეფთიშვილისგან თითქმის სრულიად მივიწყებულმა. ამ ჩხრით ახოსპირელის გარდაცვალება და მისი გასვენება ძვირფასი ჩვენთვის, ქართველ მწერლების თვის, როგორც ტრაგიკული დასასრული ქართველი მწერლის უკანთანო სიცოცხლისა.

ბ. ახოსპირელის დაკრძალვა მოხდა ისე აჩქარებით (არ ვიცი რა მიზეზით და ვისი წყალობით?), რომ ბევრ მას ეფთიშვილს და ჰატივსცემელს არც კი ჰქონდა გაგებული მისი სიკვდილი და ვერ მიიღო მონაწილეობა პოეტის გასვენებაში. ცხედრის გამოსვენებას დაესწრო მეტად მცირე რიცხვი ამხანაგ-მგზავრებისა და სასაფლაოზე კი მხოლოდ თხუთმეტოდე კაცი-და ოჯახი... განსვენებული პოეტის ერთმა მეგობარმა ღია საფლავთან წარმოთქმულ გამოსათხოვარ სიტყვაში სარკასტულად ალნიშნა ის გარემოება და ბედის მისი გასვლისანი სიტყვა უნდა მიხვდეს როგორც დაშაბურებული სილა.

ბიგლარ ახოსპირელი უნდა დაკრძალულიყო თავის მონათესავე პოეტებთან—ეფთიშვილთან და ჩხეიძესთან—ბანერონში, მაგრამ ეს არ მიხდა და ის დაკრძალულ იქნა ვერის სომხურ ეკლესიის გალავანში. ეს მოსაზრება, რომ ახოსპირელი ტომით სომეხი იყო არ არის საკმარისი ამ შეცდომის გასამართლებლად.

ბევრი დანაშაული მიეძღვის განსვენებულ პოეტის წინაშე მის აღმნაგებს, მაგრამ საქართველოს მწერალთა კავშირმა უნდა გამოისყიდოს ეს დანაშაული ახოსპირელის ცოდვილის უბრალოველყოფით და მისი ხსოვნის ლარსულად აღნიშვნით.

ს. ა.

მწერალთა მდგომარეობა ჩვენში

არც წინათ და არც დღეს არ ყოფილა არც ერთი პროფესია ისეთს ძნელ ნ ვ თიერს და რამდენიმედ „უადგილ" მგზავრობაში ჩავარდნილი, როგორიც-ც არის მწერლობა. ქართული მწერლობის გზა ეს ჭაშარიტი გულკოთეა, რომელსაც დასასრული არ უჩანს. ყველამ იცოს—რა დიდი როლი ითამაშა საქართველოში მწერლობამ საზოგადოებრივ აზრის გამომუშავება განოტ ოცეგ ბის საქმეში. ესენი იყვნენ, ჭეშმარიტად, პიონერები რეფორმაციისა და ამ დიდს ეროვნულ სოციალურ ბრძოლის გზაზე მწერლობის არც ერთხელ არ დაუხარია წმინდა დროშა. ოცნება სინამდვილედ იქცა, მაგრამ მწერლობა ამ დროს გარეული დარჩა, მაგრამ ზრუნვა ზედმეტ საქმეთ ჩასთვალეს ჩვენში. და ისე, როგორც იყო წინად, დღესაც მწერალი ხანგრძლივ ეუტანელ მეშაობით დაქანცული სიმშილით სიკვდილს ებრძვის და მისდამი დამბარებას არავითარი განსაზღვრული სისტემის სახე არა აქვს. შეიძლება ვინმემ გამართოს ან მისი ოჯახის სასარგებლოდ სალამო, სეანსობა; შეიძლება მისთვის ერთდროულად გაღიონ ორიოდე გროში, მაგრამ ეს დამოკიდებულია შემთხვევაზე.. ამ რამდენიმე წლის წინათ შეიქმნა ჩვენი ორგანიზაცია—პროფესიონალ მწერალთა კავშირი—მაგრამ მან უმთავრესად ამ ტანტანურ მეშაობას მიჰყო ხელი, რადგან მატერიალურ დამხმარებისათვის საჭირო თანხა არ გააჩნდა. მიუხედავად ამისა ზოგიერთი შეზოსილეს წარო მაინც იყო (ეკ ბერიონი" და სხვა) რომლებიც ეკონომიკ. დღეს ეს წყაროც ალარ არსებობს! საჭიროა პოლიტიკის გზა ერთხელ და სამუდამოდ ამოგებული იქნას და საკითხი დაიყვანოს სახელმწიფოებრივ მასშტაბით: გამოიყენოს ბანაგლილი დიკტატურა მწერალთა მატერიალურ უზრუნველყოფისა, რომ საქართველოში ნამდვილი მწერლობას ეფსებულ ნენ, მისთვის ილეწოდეს ამ განაწილების ფეხს და არა სხვა და სხვა კანცელარიებში ფეხრებდნენ თავს..

ერთი დიდი საკითხი კი ეხლავ უნდა მოგვარდეს, ეს არის მწერალთა პროფკავშირის ბედი.

ჩვენ ვიცით, რომ საქართველოს ხელოვნების მეშაკთა საერთო საქართველოს კავშირი არსებობს „რაბის"-ის სახელწოდებით. ეს ორგანიზაცია ეგეულია წარმოებით პრინციპზე და მასში ირიცხება ყველა, ვინც დაკავშირებულია ხელოვნებათა წარმოებასთან ამა თუ იმ სახით (რეჟისორი, დეკორატორი, მსახიობი, სცენის მეშა, პარკეტხერი და სხვ.). ამ კავშირის წევრებს აქვთ სხვა და სხვა სახის უპირატესობა და ეს ბევრ ადგილ ადასტურებენ. ბევრ ადგილ ეს ორ ორგანიზაციის ორსებობა ამ ორ ორგანიზაციას ერთ ადგილ მოაგებინებ.

მწერლები პირდაპირ არ არიან დაკავშირებულნი წარმოებასთან. ყველა მწერალს არა აქვს საშუალება სწერის და ბეჭდის, რადგან ამის მატერიალური შესაძლებლობა (გამომცემლობა) მეტად განსაზღვრულია. ასეთი მწერლები „რაბის"-ში ვერ შევლენ. სხვა რაგად კი თითქოს შეეძლებელი ხდება ამ დიდ საპროფესიო ორგანიზაციის არსებობა. ამიტომ უნდა დაუუნებლივ მიეცეს ამას სერიოზული ყურადღება და ან უნდა მიეცეს საშუალება ყველა მწერალს ეგეულ თავისთა ნაწარმოებები (რასაკვირველია რჩეული) და პონორარის სახით დაეკმაყოფილ ონ თავი, ან ეხლავ მიხდეს რომელ ამე სხვა პრინციპზე ამ პროფ. კავშირის დაკავდრება, მის წევრთა უბრუნ ყოფა. და, საზოგადოდ, ეხლავ სახელმწიფ პროექტიულად შეიდგეს როგორც მოშუშავე ისე მეშაობის უნარის მოკლებულ მწერალთა მატერიალურ უზრუნველყოფის საქმის მოგვარებას.

ა. მ—ანი

ხელოვნება საქართველოში

სახალხო განათლების კომისარიატთან უკვე დაარსდა ხელოვნების განყოფილება, რომლის თავჯდომარედ მიწვეულია გრ. რობაჭიძე, ხოლო მის მოადგილედ პეტროვსკი, ხელოვნების განყოფილება ემორჩილება სახ. განათლ. კომისარიატს. ამ კონსტრუქციით, შეიძლება ითქვას, სრულიად შეგნებული და გათვალისწინებულია ხელოვნების დიდი და რიგული ნაშეშელობა და ეგრეთვე ნაშეშლობრივ გამართულებულია რუსეთის ხელოვნების ნეშეკთა ეკანასკნელი ყრილობის რეზოლიუცია, რომელშიაც ეგი ითვალისწინებს რა ხელოვნების გახალხურებას ითვას და მისი ფართოდ ამუშავების საქმეს, იკავებ ამ დარგისათვის დამოუკიდებელ ორსებობის საჭიროებას, რასთანაც მოითხოვს ხელოვნების კომისარიატის დაარსებას.

ჩვენში ხელოვნების სექტორი შედგება ოთხი განყოფილებისაგან: ლიტერატურისა (ლიტ.), თეატრისა (თეო.), ნეკისიისა (ეუბო) და მხატვრობისა და სახვითი ხელოვნებისა (იხო). ამ კოლეგიაში მიწვეულნი არიან: ა.ა. ჰაპავა (ლიტ.), შ. დადიანი (თეო.), მ. ბალანჩივაძე (ეუბო), გრ.ნეკეკა (იხო).

ბაორ სექციისაგან ა) ლიტერატურულ განვითარებისა და ბ) გამომცემლობისა (ორსავე სექციებთან) არსებობენ ეროვნულ უმცირესობათა—რუსული და სომხური—ქვესექციები.

სალიტერატ. განვითარების სექცია—ქვესექციის მიზანია, თანახმად წინასწარ მიღებულ პროგრამისა, მოაწყოს როგორც პერიოდული, ისე ეპიზოდიური ხასიათის ლექციები, მოხსენებანი, ბაასი—ქართულ და უცხო ლიტერატურის ისტორია, ბ) კრიტიკის საფუძვლები, მეთოდები, სკოლები და კრიტიკული განხილვა ცალკე ეპოქების დაწერილებისა, გ) სახალხო კითხვები სხვა და სხვა სალიტერატურო—სალიტერატ. ნაწარმოებთა გამომცემლობა.

გამომცემლობა უნდა იყოს პერიოდული და არა პერიოდული (ცალკეული ცალკე ავტორთა და სხვ.).

კერძოდ ქართულს ენაზე განზრახულია (პერიოდულად) თვიური ჟურნალი, კვარტალი ჟურნალი, სამეცნიერო და რეფერატული ჟურნალი, ალმანახი, ალბომი, ანბანი, ენციკლოპედიური ლექსიკონი, ენციკლოპედიური ბიბლიოთეკა, ბიბლიოგრაფიული ბიბლიოთეკა, ბიბლიოგრაფიული ბიბლიოგრაფია, ბიბლიოგრაფიული ბიბლიოგრაფიული ბიბლიოთეკა, ბიბლიოგრაფიული